

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20 kr., za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 15. maja 1861.

Realna šola in nje pomen zlasti za krajsko deželo.

(Konec).

Prav bi bilo — govori gosp. pisatelj dalje — ako bi Teržeč in Idrija si napravila realne šole saj z 2 razredoma in sicer iz lastnih pripomočkov, Ljubljana pa potrebuje šolo s 6 razredi, to je, višjo realko. Stroški za to višjo šolo, ktera bi bila celi deželi v prid in mladencem cele dežele odperta ne le samo ljubljanskim, naj bi pa zadeli za tega voljo celo deželo. Šola ta naj bi bila deželna šola.

Res je, da največ dobička bi doletelo ljubljansko mesto, zakaj, če tudi bi te šole ne bile ravno prepolne, se vendar sme reči, da po tem, kar učniki in učenci bi povžili v Ljubljani leto in dan, bi kakih 70.000 gold. prišlo med ljudi za živež, stanovanje, obleko itd. Ljubljana bi tedaj gotovo imela največ darovati za napravo te šole, vsa druga dežela pa bi ji móгла tudi na pomoč biti zavolj vesvoljnega prida. Najbolj bi se pa za to napravo mogli potegniti pmi-kani in zatega voljo bolj previdni ljudje krajske dežele, pred vsem pa ljubljanskega mesta in zlasti tisti, ki so obertniki sami. Sicer pa tudi stroški niso tako strašni, da bi se zmagati ne dali, zlasti ako se le sčasoma višja realka osnova, eno leto en razred, drugo drugi in tretje tretji. Tako bi se stroški razdelili na tri leta in nobeno leto bi ne bili preterdi.

Če majhne mestica kakor Loket, Rakonice in Kutna gora, ktere ne štejejo več kot 2500, 2700 in 1000 duš, so mogle iz lastnega premoženja višje realke si napraviti, — če mesti Opava z 10.000 stanovavci in Celovec z 12.000 ste si z deželno pripomočjo napravile prav dobre višje realke, kako da Ljubljana z 21.000 stanovniki tudi z udeležtvom cele dežele bi tega ne mogla?

Tudi bi treba ne bilo, da bi Ljubljana in dežela celi kapital za napravo take šole na enkrat mogle pripravljene imeti; gotovo bi se dobil dnar na pòsodo proti temu, da bi se dolg poplačal v 10 ali več letih.

To ni prav, da se dobra in potrebna reč le odlaga za tega voljo, ker ni dnarja ravno pri rokah, in da se ljudje strašijo z davkovskimi prikladami zavolj te šole. Namesto tega naj bi se raje mislilo na to, kako in kje izvertati pripomočke, da se ta res težavna reč reši brez presilnega obteženja mesta ljubljanskega in cele dežele. *)

*) Ravno to je bil sklep deželnega zbora krajskega. Dokler novo deželno oskerbništvo ne pozna takih pripomočkov, ki bi ne obtežili mesta in dežele preveč, se ni moglo na vrat na nos spustiti v zaželjeno napravo višje realke. Ker so po dosedanjih pravilih realke naloga tistega mesta, kjer so take šole, bi vendar prvo bilo, da mestna županija prvo besedo reče, in sicer: toliko in toliko bo šola prizadjala stroškov; toliko in toliko bi mesto dalo. Potem še le more deželni zbor svojo reči, in gotovo se ne bo branil, v čast in prid deželi tudi to storiti, kar so drugod storili, in česar želi gotovo vsak, kteremu je mar za blagor svoje domovine.

Vred.

Kar so druge dežele doveršile še v neugodnejih okoliščinah, zakaj bi krajska dežela tega ne dognala v boljem položaji? Naj se le nekteri domoljubi lotijo te reči prav živo in iskreno, in kmali bomo imeli to šolo.

Treba je pa, da se ta reč berž v roke vzame, zakaj že same priprave bojo še dalje časa terpele, preden bojo vse obravnave pri kraju, in treba je tudi misliti na napravo višje realke, ker spodnja realka je v vsem tako na tesnem, da se ne more gibati kakor je treba, da spolne svoj cilj in konec; kamor pogledamo, nikjer ni dosti prostora ali ga za nekatere potrebne nauke celó ni.

Za prvi čas naj bi mesto začelo s tem, da hišo za prvi razred višje realke v najem vzame; to bi se dalo z neprenapetimi stroški doveršiti, in počasi bi se delala ta reč naprej.

Tako govori g. R. Š. — Nadjamo se, da njegove besede bodo veliko pripomogle, da naši rojaki v Ljubljani in po celi deželi bojo čedalje bolj zapopadli, da nam je res popolne realne šole potreba, in spoznavši to potrebo bo vsak po svoji moči storil kaj za njo. Kaj lepo pa bi bilo, ako bi kak premožen mož segel v svojo dnarnico in bi oklical: „Tü imate 5 ali 10.000 gld. za realko; jedro naj ji bojo, da dodajo še drugi, kar morejo!“

Oj, kako na veke nepozabljen mecén bi bil tak domoljub deželi!

Gospodarske skušnje.

(Čbele množijo rodovitnost sadnih dreves). Ker čbele mesičje ali cvetni prah od drevesca do drevesa, od cvetja do cvetja raznašajo, po takem tudi k rodovitnosti drevja pripomorejo, zlasti takrat, kadar ob cvetji ne pihljá veter, ki bi mesičje od cvetja do cvetja donašal. Dve kmetijske učilnici v pruski Šlezii ste to reč bolj natanko skušale in se prepričale, da tam, kjer so blizo verta čbelniki bili, je drevje za 8 do 10 odstotkov več sadja doneslo, čeravno je kraj, lega, sadno pleme in njih oskerbovanje povsod enako bilo.

(Zmlete kosti ali koščena moka so za travnike ali senožeti tako dober gnoj), da po skušnjah angležkih kmetovavcov se nakosí za polovico več sená, ako se jih 6 centov raztrese na en oral. Enkrat tako pognojeni travnik terpi 4 leta, če se senó na njem kosí; če se pa trava popase, pa celó 7 do 8 let.

(Cestni prah prežene bolhe na mnogih rastlinah). Tako zagotavlja nek francozk kmetovavec.

Arhitektura in pa naši novi cerkveni altarji po deželi.

Zdavnej že bi bilo dobro, da bi bil kdo o tej potrebni reči v „Novicah“ spregovoril, pa ni se zgodilo. Zdaj ko se toliko altarjev in družih cerkvenih reči napravlja pa dostikrat brez pomislika, ali se prav dela ali ne, in viditi sém ter tje toliko del skazkov, me je nagnalo saj nekliko o tej